

Список использованных источников:

1. Социальный маркетинг - проблемы становления и перспективы развития [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.expmarketing.ru/emark-339.html>
2. Академик. Социальный маркетинг [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/684692>
3. Социальный маркетинг в современном бизнесе [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://fb.ru/article/56768/sotsialnyi-marketing-v-sovremennom-biznese>
4. Что такое «благотворительный маркетинг» [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.svoboda.org/a/411838.html>
5. Официальный сайт Фонда Рината Ахметова [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.fdu.org.ua/>

Маматова Л. Ш.⁴⁹

ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НЕРЕАЛІЗОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне функціонування підприємства характеризується високим рівнем середовища його складністю, динамізмом невизначеністю. Це безпосередньо залежить від рівня економічного потенціалу підприємства та обсягів його резервів. В зв'язку з цим оцінка економічного потенціалу та використання доступних резервів дозволить досягти високої конкурентної позиції на ринку, забезпечити рентабельність та ефективність діяльності підприємства

Незважаючи на вже існуючі дослідження науковців, недостатньо розробленим залишається питання визначення сутності нереалізованого економічного потенціалу сучасних підприємств для забезпечення ефективності функціонування. Підприємство є виробничою системою, яка формується з ресурсів, тобто окремих видів потенціалів, а використання яких відображає його здатність та результати прояву набутих компетенцій. Стосовно видів потенціалу підприємства, то існує багато трактувань у відповідності з аспектами, за якими досліджується потенціал. Так Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк [1] пропонують відокремлювати потенціал об'єкту, тобто підприємства і носії потенціалу та його елементи. Ненаводячи класифікаційної ознаки поділу, потенціал автори поділяють на такі види: існуючий, який включає реалізований, нереалізований потенціали, останній розподіляють на резерви і надлишок, та потенціал розвитку. Носії потенціалу автори розглядають як результат попередньої праці і розуміють його як склад ресурсів: технічних, сировинних, фінансових, трудових, інформаційних та інших [2, 5]. Існуючий потенціал запропоновано розглядати як корисну або шкідливу властивість носія проявляти себе щодо зовнішнього середовища, яка принципово може бути використана для досягнення певної мети [1, с. 27]. У більшості випадків існуючий потенціал використовується не повністю [1, 3, 4], що може сприяти обмеженому використанню властивостей одних видів ресурсів та повному використанню інших. Реалізований потенціал запропоновано розуміти як частку або весь потенціал носія, що вже використовується для досягнення певної мети [1]. Нереалізованим потенціалом автори вважають частку або весь потенціал носія, що не використовується для досягнення певної мети [1]. Нереалізований потенціал є динамічною величиною і, як правило, або залишається для використання у непередбачених випадках, або обмежується у відповідності з умовами господарювання. У складі нереалізованого потенціалу виділено резерви, що за рішенням власника не використовуються у відповідності

⁴⁹ к.е.н., асистент кафедри економіки підприємств, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

з існуючими обмеженнями прояву властивостей. Резерв втрачає свої корисні властивості, коли потреба у ньому зникає і трансформується у надлишок нереалізованого потенціалу [1].

Таким чином, можна виділити рівні нереалізованого економічного потенціалу підприємства:

- рівень втрачених можливостей виробництва (для стадія процвітання, пік розвитку) - доходи, від яких підприємство відмовилось при виборі варіанту більш ефективного використання ресурсів відносно виконання плану або підвищення ефективності виробництва;
- рівень наявних можливостей поліпшення (для стадія прогресії) – система використання результатів господарської діяльності в досить короткі терміни (до одного року);
- рівень існування потенційних ресурсів (для стадія депресії, рецесії) - управління як за функціональними напрямками, так і за бізнес-процесами для підвищення ефективності діяльності підприємства, та які можуть бути реалізовані в довгостроковому періоді (це пов'язано із значними інвестиціями, упровадженням новітніх досягнень, структурною перебудовою виробництва).

Необхідно виокремити складові нереалізованого економічного потенціалу:

1. Ринково-кон'юнктурна складова - умови зовнішнього середовища, які можуть справити позитивний вплив на діяльність підприємства, відкрити нові можливості та перспективи розвитку (участь у державних програмах, дотації, субсидії, податкові пільги, залучення державних джерел фінансування).

2. Організаційно-управлінська складова - підвищення рівня взаємозв'язку всіх елементів виробничого процесу, ритмічності виробництва, раціональності використання робочого часу, фінансових, трудових, матеріальних та інших ресурсів підприємства. розробки та впровадження ефективної системи.

3. Виробничо-технологічна складова - наявність незадіяних можливостей використання основних фондів, технологій виробництва, матеріально-технічного забезпечення.

4. Фінансово-інвестиційна складова – нереалізовані механізми залучення додаткових джерел фінансування та інвестування, більш раціонального використання фінансових та інвестиційних ресурсів суб'єкта господарювання, забезпечення достатнього рівня його ліквідності та платоспроможності. Ця складова охоплює незадіяні джерела інвестування розвитку, а також можливості щодо більш раціонального використання коштів, фінансованих у інноваційній діяльності господарюючого суб'єкта.

5. Кадрова складова – потенційні можливості більш ефективного використання трудових ресурсів підприємства, підвищення продуктивності праці за рахунок максимальної реалізації професійних навиків працівників, їх інтелектуальних і креативних здібностей.

6. Інноваційна складова – можливості підвищення інноваційної активності підприємства, зростання його науково-технічного розвитку, впровадження нововведень у процеси виробництва, управління, мотивації праці персоналу. [5]

Серед напрямів активізації використання нереалізованого потенціалу сучасні науковці пропонують: підвищення гнучкості й адаптивності з метою швидкого пристосовування до змін макросередовища; створення та провадження інтегрованих і добре взаємоузгоджених планів виробництва та реалізації в рамках оперативного, тактичного і стратегічного управління; забезпечення надійності та стійкості виробничих, організаційних і комерційних процесів; застосування на підприємстві науково-технічних досягнень, технічне переозброєння задля більшої автоматизації праці та зниження трудомісткості виробничих процесів. [9]

Для забезпечення ефективного розвитку підприємства, важливо визначити обсяги резервів, та доцільність їх формування та використання. В залежності від стадій життєвого циклу підприємства формуються певні цілі та пріоритети напрямів розвитку. З огляду на це визначаються ті елементи нереалізованого економічного потенціалу, які доцільно активізувати в певний момент. Важливе значення при цьому має і складність включення у

виробничо-господарський процес того чи іншого елементу. Зрозуміло, що докладати зусилля до розкриття перспективних ресурсів і можливостей підприємства на стадіях спаду не має сенсу – у таких умовах господарювання доцільною є реалізація оперативного рівня нереалізованих можливостей, що полягає у скороченні втрат від неефективного використання наявних ресурсів. [6]

Слід відмітити моделі реалізації нереалізованого потенціалу: 1. Реалізація резервів еволюційним шляхом за рахунок скорочення втрат ресурсів. 2. Реалізація резервів розвитку за рахунок якісного перетворення факторів виробництва. 3. Реалізація резервів за рахунок переходу від однієї корпоративної стратегії до якісної іншої та за рахунок раніше недоступних факторів. [6]

Враховуючи особливості розвитку на різних стадіях життєвого циклу, можна визначити пріоритетні напрямки активізації елементів нереалізованого економічного потенціалу підприємства в певних умовах господарювання: 1) ресурсне забезпечення підприємства – наявна фактична конкурентоспроможність; 2) відповідність наявних ресурсів і можливостей стратегічним та тактичним цілям та завданням; 3) здатність забезпечення адаптивності підприємства до зовнішніх чинників та гнучкість стосовно внутрішніх чинників [5, 6].

Рациональне використання ресурсів є одним із важливих завдань управління економічним потенціалом, яке вимагає пошук можливостей підприємства протистояти зовнішнім загрозам за динамічної ринкової та політичної кон'юнктури. Таким чином, в різних умовах господарювання доцільним є використання різних складових економічного потенціалу підприємства та в необхідному обсязі.

Запропонований підхід дає можливість визначати, формувати та використовувати економічний потенціал в залежності від стадій життєвого циклу підприємства, тобто визначати сукупність ресурсів і можливостей, які необхідні для певної стадії. Такий підхід набуває особливої актуальності й потребує розвитку в умовах соціально-економічної та політичної нестабільності, а тому основними напрямками подальших наукових досліджень є розробка методики оцінки і механізмів практичного використання економічного потенціалу в залежності від стадій життєвого циклу.

Список використаних джерел:

1. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства: монографія / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
2. Балацкий О.Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем / О.Ф. Балацкий. – Сум: Университетская книга, 2006. – 972 с.
3. Маматова Л.Ш. Методические подходы к оценке финансово-инвестиционного потенциала промышленного предприятия / Р. А. Толпежников, Л. Ш. Маматова // Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право. – Вінниця: ДонНУ, 2015. – № 1. – С. 357-362.
4. Маматова Л.Ш. Сущность и методы разработки стратегии обеспечения финансово-инвестиционного потенциала промышленных предприятий / Л.Ш. Маматова // Scientific letters of academic society of Michal Baludansky. – Košice, Slovakia, 2015. – №5 . –Vol. 3. – P.150-154.
5. Маматова Л.Ш. Концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємств / Р.О. Толпежніков, Л.Ш. Маматова // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове видання. – Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського, 2016. – Вип. 10. – С. 897-903. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/>.
6. Драгунова Е. В. Оценка значимости частных потенциалов производственного предприятия на разных этапах жизненного цикла / Е. В. Драгунова, Т. А. Финк // Сборник научных трудов НГТУ. – 2010. – № 2(60). –С. 139–144.